

struinen

in de Amsterdamse Waterleidingduinen

03 STRUINEN MET
Kees en Joop

04 NATUUR EN WATER
De weg van het water

07 GESLOT
Vriendinnen

08 PANORAMA
Water

10 KINDERPAGINA
Griezelen met spinnen!

11 MIJN WATER
Amsterdam City Swim

12 BEWONERS VAN DE AWD
Herfstprooi

14 UITGELICHT

**16 ACTIVITEITEN-
KALENDER**

'Afgelopen winter zagen we negen reeën!'

KEES VAN DER ZWART (75) EN JOOP ZOET (75) ZIJN WANDELVRIENDEN. ZE SPREKEN REGELMATIG AF IN DE WATERLEIDINGDUINEN. "MIJN DOKTER ZEI: 'DAT WANDELEN MOET U WEL BLIJVEN DOEN HOOR.'" KEES VAN DER ZWART VERTELT.

"Ik ken Joop al een hele tijd van gezamenlijk vrijwilligerswerk. Veel meer dan elkaar groeten was er niet bij. Totdat we in gesprek raakten. Toen bleek dat we veel gemeen hebben. We volgen gepassioneerd eredivisievoetbal. Ik ben Ajaxfan en Joop is gek van Feyenoord. Ook werkten we beiden in het groen. Vandaar onze belangstelling voor de natuur. Samen

besloten we om de Waterleidingduinen te ontdekken. Al gauw waren we hier iedere dag te vinden. We kijken graag herten en zoeken vanaf november gevleugelde wintergasten uit het hoge noorden. Iedere dag op pad, dat werd onze vrouwen een beetje te veel. Daarom lopen we tegenwoordig alleen op maandag, woensdag en vrijdag. Mijn dokter zei: 'Meneer Van der Zwart, dat wandelen moet u wel blijven doen hoor.' Onze wandeldagen beginnen om half acht 's ochtends. Dan gaat het in zo'n tweeënhalf uur van Panneland naar de Oase en terug. We zien dan prachtige dingen. Afgelopen winter liefst negen reeën! Dat was bijzonder, want er zijn niet zoveel reeën meer in het duin."

De weg van het water

Wie in de Waterleidingduinen ‘de waterroute’ wandelt, ontdekt een eindeloos landschap met prachtige bossen, bloemrijke duinvalleien, open zandvlaktes en waterwegen die bijdragen aan de drinkwaterproductie voor Amsterdam. Publiekstrekker in de herfst: bronstige damherten, die zich langs deze wandelroute volop laten zien.

Het is even na drie uur 's middags als boswachter Gerard Scholten bij ingang Oase paraat staat voor een stevige wandeling. Op deze zonnige nazomerdag gidst hij de verslaggever van Struinen langs ‘De weg van het water’, een afwisselende natuurroute langs verdeelvijvers, toevoersloten, infiltratiegebieden, stuwen, waterwinkanalen, watervalletjes en heel veel natuur.

Bij Bezoekerscentrum De Oranjekom - begin en eindpunt van deze drie uur durende tocht - vragen we

om de Wandelkaart Amsterdamse Waterleidingduinen. Buiten vouwt boswachter Gerard de kaart uit, en vertelt in een notendop hoe Waternet hier jaarlijks vijftien miljoen kubieke meter water produceert voor talloze huishoudens en bedrijven in Amsterdam.

Dat gaat ongeveer zo. Een waterwinstation in Nieuwegein onttrekt Rijnwater uit het Lekkanaal. Na een voorzuivering maakt deze grondstof een reis van zestig kilometer door ondergrondse buizen. In de verdeelvijver langs onze wandelroute komt het water weer aan de oppervlakte. Daarna stroomt het via toevoersloten naar geulen in verder weg gelegen infiltratiegebieden. Daar zakt het in de bodem en mengt het zich met ca. 15% regenwater dat deel uitmaakt van het latere drinkwater. Ondergronds wordt het water opgevangen en naar de lager gelegen waterwinkanalen getransporteerd. Die voeren de grondstof naar de

Oranjekom, waar Waternet het voor de laatste zuivering naar Leiduin pompt. “Maar genoeg gepraat,” besluit boswachter Gerard zijn verhaal, “we gaan snel op pad om alles van dichtbij te ontdekken.”

DE VERDEELVIJVER

We verlaten het bezoekerscentrum en wandelen langs de Oranjekom en een stukje Blauwe weg naar onze eerste stop, de Verdeelvijver. We nemen de tweede afslag links en volgen de ‘blauwe route’. Vanaf een metalen platform met informatiepaneel zien we hoe het voorgezuiverde rivierwater hier omhoogkomt. Dit water is al mooi helder en trekt volop vis aan. Een school voorntjes laat zich gedwee meevoeren door het opwellende water. Een blauwe reiger lijkt wel interesse te hebben. De gevleugelde viseter kan er alleen niet bijkomen, want het water is hier te diep en stroomt snel.

Van der Vlietkanaal

Toevoersloot met watervalletje

“We staan hier op het hoogste punt van het duin, ongeveer 9 meter NAP,” zegt boswachter Gerard. “Vanaf hier neemt de toevoersloot het water via natuurlijk verval mee naar de infiltratiegebieden.”

DE WATERVAL

Voorlopig zijn we daar nog niet. Eerst wacht een prachtige etappe langs de toevoersloot. Vooral de eerste kilometers zijn bijzonder. Die voeren door een oud en donker eikenbos en langs een waterval en een brug die zich prima lenen voor een fotostop. Het blijkt een populaire trouwfotolocatie, dus mocht u plannen hebben... Dat watervalletje is weliswaar fotogeniek, maar heeft ook een functie. Watervalletjes in het duin voegen zuurstof aan het water toe, dat is goed voor de beestjes en plantjes die in het water leven. Als we het bruggetje over zijn, verlaten we de ‘blauwe route’, slaan linksaf en wandelen verder langs de

toevoersloot. Door die sloot stroomt gemiddeld 7.000 kubieke meter water per uur; dat is maar liefst zeven miljoen liter!

DE SCHULPENDAM

Op weg naar de Schulpendam beklimmen we een kale helling parallel aan de toevoersloot. Bovenin is er fraai zicht op de omgeving. We horen bladeren ritselen en vermoeden er zandhagedissen, maar zien ze niet. Wel vliegen er vlinders en libellen voorbij. Ze zijn lastig te herkennen, maar we vermoeden de kleine vuurvliinder en de grote keizerlibel. Ook zien we al snel het eerste koppel damherten. Die staren ons in de verte even roerloos aan en grazen vervolgens verder.

Voorbij het Naaldenbos wacht de Schulpendam. Op de betonnen bodem zien we een snoek van zeker zeventig centimeter. Aan weerszijden ligt het Nieuw kanaal. Rechts zien we het Eiland van Rolvers. We steken de weg en het veerooster over en zien dat de duindoorn hier al aardig oranje begint te kleuren. “Ze moeten nog even rijpen,” zegt Gerard, “dan zijn ze weer geliefd voedsel van koperwieken, kramsvogels en spreeuwen.” We ruiken wilde tijm en gaan op de knieën om het kruid van dichtbij te bekijken.

STROOMVERSNELLING

Links van de toevoersloot wandelen we verder langs de waterroute naar de punt van ‘de Donderhoek’. Hier gaat de sloot over in een betonnen bak met een rooster er voor. Dat rooster houdt takken en waterplanten tegen. Hier maakt het water een sprongetje naar beneden. Aan de andere kant van de weg zien we ineens natuurvriendelijke oevers verschijnen. ’s Zomers staat hier volop watermunt en sint jacobskruid en kun je er de zebrarups en de sint jacobsvliinder zien.

IN HET INFILTRATIEGEBIED

Na nog een dam en een veerooster te zijn gepasseerd bereiken we een kruispunt van waterwegen, met links

het Schusterkanaal en rechts het Barnaartkanaal. Deze lager gelegen waterwinkanalen vangen het water uit zogeheten infiltratiedrains op, nadat het maanden in de bodem opgesloten heeft gelegen. We slaan linksaf, en gaan na ongeveer 500 meter op de verharde weg rechtsaf. Hier begint misschien wel het mooiste deel van de waterroute. Voor ons ligt het enige deel van het zogeheten ‘verboden gebied’ waar wandelaars en natuurliefhebbers wél mogen komen. “In dit rustgebied voor vogels zijn in het najaar grote groepen wintergasten uit het hoge noorden te bewonderen,” vertelt boswachter Gerard. “Met een verrekijker kun je hier de wilde zwaan zien.”

DE ORANJEKOM

Na een klein rondje over verharde wegen op het Klein Zwartevelde en het Ruigvlak zijn we weer terug bij het kruispunt van waterwegen bij informatiepaal 22192. Hier kun je rechtsreeks terug over de Strandweg en de Blauwe weg naar het beginpunt van de waterroute. Wie tijd over heeft gaat langs het Barnaart- en het Van der Vlietkanaal. Wij kiezen voor de korte route en zijn na drie kwartier terug bij De Oranjekom, de verzamelpas voor het teruggewonnen water en het laagste punt (0,5 NAP) in de Waterleidingduinen. Van hieruit wordt het water voor de laatste zuiveringshandelingen getransporteerd naar zuiveringstation Leiduin, aan de overkant van de Vogelenzangseweg. “Daar wacht nog een ingewikkeld proces van ozonisatie, ontharding en koolfiltratie,” besluit de boswachter, “maar dat is voor een volgende keer.”

WATERHAPPERTJE

Bij het waterhappertje bij ingang Oase drinken we het gezuiverde rivierwater dat zo’n lange weg heeft afgelegd. Een waterroute maakt dorstig. We drinken niet alleen flinke teugen, maar bevochtigen ook hoofd en nek. Want drinkwater uit de Waterleidingduinen is niet alleen erg lekker, maar ook heerlijk koel.

WOENSDAG 28 AUGUSTUS, 15.15 uur

namen:

CAROLINE DE VRIES (41) EN MARTE SCHERINGA (45)

Vriendinnen

Wat doen jullie in de Amsterdamse Waterleidingduinen?

“Onze kinderen zijn mee met de excursie ‘Picknicken met de herder’ en wij maken een heerlijke wandeling,” zegt Caroline. “Marte heeft niet overdreven over de rust en de bezienswaardigheden. We hebben veel herten gezien, soms met hun kalfjes, en veel soorten bomen, struiken en planten. Op een bankje hebben we bijgepraat en genoten van het uitzicht op de Oranjekom.”

Komen jullie hier vaak?

Caroline: “Nee, ik woon net een week in Nederland. Ik ben verbaasd over de schoonheid. Ik ben in veel

landen geweest en kom net terug uit Nigeria en Zwitserland, allemaal heel mooi, maar de variatie in het duin en de combinatie van water en natuur is geweldig! Marte gaat hier ’s zomers picknicken. In de herfst speurt ze met haar gezin naar burlende damherten en ’s winters sleeën de kinderen van de hoge duinen. Dat wil ik ook!”

Wat vinden jullie nog meer bijzonder aan dit gebied?

“We hebben anderhalf uur gewandeld en zijn maar enkele wandelaars tegengekomen. Wel zagen we veel watervogels en bloeiende planten die ik jaren niet heb gezien. Kijk, daar komen onze kinderen, dat wordt nu richting het pannenkoekenhuis en de speeltuin. U ziet ons hier zeker weer.”

1. RIJNWATER

Een waterwinstation in Nieuwegein onttrekt Rijnwater uit het Lekkanaal. Na voorzuivering komt het via 60 km ondergrondse buizen in de verdeelvijver in de AWD aan.

2. GEUL 4 EN 8

Het water stroomt vervolgens door een betonnen sloot, waar het door een kleine waterval meer zuurstof krijgt. Tussenstation is het infiltratiegebied, dat uit veertig geulen bestaat van in totaal 25 km. Tussen geul 4 en 8 ligt de Wulpweg.

65 miljoen liter
Water jaarlijks gezuiverd
voor Amsterdam

5 meter
Dikte zandlaag, filtert het water

3. ZANDLAAG

Daar filtert de zandlaag het water op een natuurlijke wijze, want de vele bacteriën in de grond eten vuil. Door het natuurlijke hoogteverschil doorloopt het water in twee maanden tijd de duinen.

2 maanden
Verblijftijd van water
in het duin

9 meter boven NAP
Hoogste punt van het water

4. LEIDUIN

Laatste stop in het duin is De Oranjekom achter het bezoekerscentrum. Vervolgens wordt het water naar het zuiveringsterrein Leiduin gepompt, waar nog verschillende behandelingen plaatsvinden.

Herfst!

GRIEZELN MET SPINNEN!

In de herfst zie je altijd veel en vooral dikke kruisspinnen. Waar zijn deze spinnen eigenlijk in het voorjaar en de zomer?

Zo'n dikke kruisspin in het najaar is een volwassen vrouwtje en zit vol eitjes (de mannetjes zijn veel kleiner). Deze eitjes legt ze in het najaar op een veilig plekje in een nestje van spinrag. De volwassen spin gaat in de winter dood, maar haar kinderen kruipen in het voorjaar uit de eitjes. Het zijn van die kleine gele balletjes, die bij aanraken alle kanten op rennen. Het kunnen er wel 200 zijn!

Deze kleine gele balletjes laten zich door de wind naar

een nieuw verblijf blazen, waar ze zelf een miniwebje bouwen. Dit is nog zo klein dat je hun huisje bijna niet kan zien. De spin groeit en groeit totdat de webben in de herfst zo groot en de spinnen zo dik zijn dat je ze wel echt overal ziet.

Meer dan de helft van de kleine spinnetjes worden door vogels opgegeten. Stel je eens voor hoeveel grote spinnen er zouden zijn als dat niet gebeurde! De schooldeur zou dan helemaal dichtgesponnen zijn.

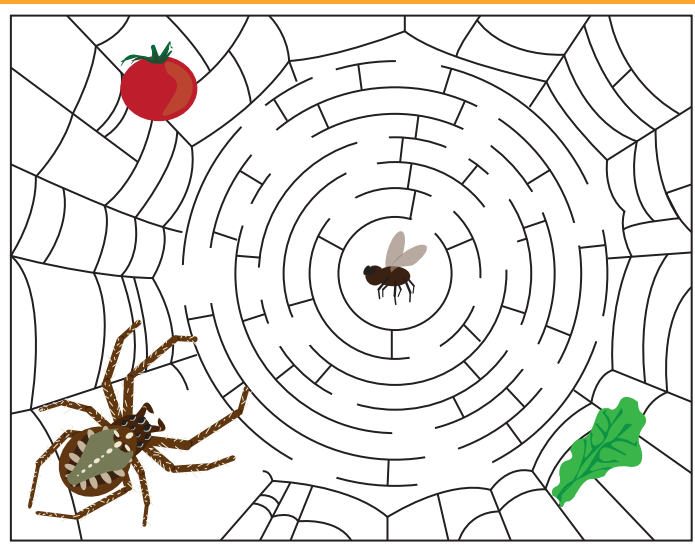
WIST JE DAT:

- spinnen acht poten hebben
- en acht ogen
- dat de mannetjes bokshandschoentjes hebben op de voelsprietten en de vrouwtjes niet

WAT EET EEN SPIN?

- A - tomaat
B - blaadjes
C - vliegen

Vind het antwoord door de spin door het doolhof te leiden.

Van links naar rechts : Vincent Oostenbrink, Mark van Dijk, Lucas Smulders en Andre Struiker.

Zwemmen voor het goede doel

Waternet zuivert drinkwater in de Amsterdamse Waterleidingduinen, voert afvalwater af, houdt het oppervlaktewater schoon en onderhoudt dijken, sluizen en gemalen. In 'Mijn water' vertellen klanten van Waternet over het gebruik van Amsterdams leidingwater.

Wie?

Amsterdammer Lucas Smulders (58, blauw zwempak) heeft er zin. Vandaag doet hij samen met zijn Waternet-collega's en circa 2.000 andere deelnemers mee met de Amsterdam City Swim. Die zwemtocht door de Amsterdamse grachten staat in het teken van de spier- en zenuwziekte ALS. Voor onderzoek is door de deelnemers liefst 1.600.084 euro ingezameld. Na dit fotomoment gaan Lucas en zijn teamgenoten te water bij het Marine Etablissement achter het Scheepvaartmuseum.

Wat(er)?

Lucas kun je gerust een watermens noemen. Hij zwemt al zijn hele leven. Voor de lol, en om in condi-

tie te blijven. In het weekend is hij vaak óp het water te vinden. Dan zeilt hij vanuit de haven in Durgerdam richting IJmeer en Markermeer. Bij Waternet staat ook zijn werk in het teken van water.

Waar?

Tussen het Marineterrein aan het Oosterdok en de finish aan de Keizersgracht ligt een parcours van 2013 meter. Het water in de grachten is van prima zwemkwaliteit. Dat komt omdat Waternet sinds 1970 vervuilingbronnen heeft aangepakt. Zo zijn alle Amsterdamse huizen en bedrijven aangesloten op riolering. Ook baggert Waternet vervuilde waterbodems, vissen boten dagelijks drijfvuil op en wordt het grachtenwater geregeld verversd. "Daardoor was het dit keer flink tegen de stroom inzwemmen," zegt Lucas na afloop. "De nacht voor de 'swim' regende het. Dan gaan de poldergemalen draaien en voert Waternet overtollig water af via de Amstel en het IJ naar zee. Bij vernauwingen zoals bij bruggen en sluizen was het flink aanpotten. Gelukkig hebben alle teamleden de tocht afgelegd."

Herfstprooi

In de herfst zijn veel roofvogels in de Waterleidingduinen overactief. Als de vogeltrek uit het hoge noorden op gang komt, is er voedsel in overvloed. Roofvogels laten zich vooral zien in de bossen rond Panneland en de Oase. Speur de horizon af en ontdek ze zelf.

HAVIK

De havik voelt zich samen met de buizerd (rechterpagina) het meest thuis in de Waterleidingduinen. Haviken brengen hier jaarlijks meestal een flink aantal jongen groot. Dat hun aantal is toegenomen, blijkt onder meer uit de afname van het aantal eksters, een van hun belangrijkste prooidieren. Als het nageslacht leert jagen moet iedere gevleugelde voorbijganger er aan geloven; ook als de buikjes gevuld zijn. Een jagende havik zorgt voor een adembenemend schouwspel.

boomvalk

BOOMVALK

De boomvalk komt vooral in het voorjaar bij ons buurten. Vroeger bracht hij hier ook jongen groot, maar tegenwoordig is er te veel concurrentie van de havik. Boomvalken jagen op vogels en grote insecten. Libellen en vlinders plukt hij moeiteloos met zijn poten uit de lucht.

BRUINE KIEKENDIEF

De vleugels van de bruine kiekendief kunnen een spanwijdte bereiken van bijna anderhalve meter. Het lijf meet hooguit een halve meter. Bruine kiekendieven zweven vaak laag boven rietvelden, waar ze op (jonge) watervogels jagen. Voor veel kiekendieven is dit natuurgebied een belangrijke voedselbron. Ze broeden hier niet.

bruine kiekendief

PASPOORT

Latijnse naam: Buteo buteo

Te herkennen aan: rondcirkelende vlucht op grote hoogte

Spanwijdte: vleugels tot 129 cm breed

Leefomgeving: bossen en open velden

Voedsel: muizen, konijnen, eekhoorns, kikkers, vogels en zelfs vissen.

Opmerkelijk: kan wel 28 jaar oud worden in de vrije natuur

BUIZERD

Het wat klagende, langgerekte 'gemiauw' van buizerds is in de duinen al op grote afstand te horen. Meestal zweven buizerds dan in trage cirkels op grote hoogte. Dat doen ze vooral in de zomer als ze urenlang 'leunen' op opstijgende warme lucht (thermiek). Een buizerd vliegt zelden alleen. In Nederland leven zo'n 10.000 broedparen.

In de Waterleidingduinen is de buizerd een standvogel. Dit betekent dat hij hier zowel in de zomer als de winter voorkomt. Er is hier ook voedsel genoeg. Deze weinig kieskeurige jager houdt van kleine en grote zoogdieren en heeft ook geen moeite met vogels of vis. Van de drie jongen die jaarlijks uit het ei kruipen, wordt er meestal een na ondervoeding uit het nest gekukeld, ook wordt hij wel opgegeten door zijn concurrenten.

Tip van: boswachter Gerard Oogsttijd

's Ochtends en 's avonds ruik, voel en zie ik de herfst naderen. Door de ochtenddauw heen valt op dat de bomen verkleuren, voel ik de eerste kilte en zie dat het gedrag van de dieren verandert. Ik zie mensen bramen plukken en sommige vragen mij naar de beste plekken.

Als je in de herfst goed om je heen kijkt, zie je volop bessen van de vlier en de duindoorn aan de struiken hangen. De eik, beuk en de kastanje zitten vol vruchten. Later in het jaar komen zwermen spreeuwen, koperwieken en kramsvogels zich te goed doen aan de bessen en kersen in het duin. Damherten zijn gek op kastanjes en met een beetje geluk zie je de eekhoorn met een bek vol eikeltjes lopen.

Dicht bij het Huis van het Wester, komt een jongetje dwars door een bronstkuil naar mij toe remmen en laat trots een half emmertje bramen zien. De hele familie heeft rode vingers van het plukken. "Het is net een ontdekkingsreis, struinen door de duinen, maar we hebben je plekje gevonden hoor," zegt de moeder lachend.

Werkzaamheden LIFE+

Dit najaar en komende winter gaan we in het duin behoorlijk aan de slag. De Amsterdamse Waterleidingduinen maakt onderdeel uit van Natura 2000, een netwerk van beschermde Europese natuurgebieden. Dankzij een LIFE+ subsidie uit Brussel kan Waternet het duin de komende jaren nog mooier en gezonder maken.

Bloemenweelde keert terug

Dit najaar nemen we eerst de duingraslanden en twintig poelen in het Groot Zwartveld en op het Eiland van Rolvers onder handen (kaartje 3). De graslanden zijn nu erg verzuurd en vergrast. Wat we

hier weer terug willen is een gevarieerde bloemenweelde met allerlei kruiden en vele soorten prachtige vlinders en sprinkhanen. Dat doen we door te plaggen: het weghalen van de bovenlaag.

Levendige poelen

Ook de poelen zijn verzuurd en verland en er heeft zich bagger opgehoopt. We verwijderen een deel van de oeverbegroeiing zodat de zon beter bij het water kan en halen bagger weg. Straks ziet u weer levendige poelen met zeldzame planten en dieren zoals kranen, de kleine watersalamander en de gevleete witsnuitlibel.

Plaggen en maaien

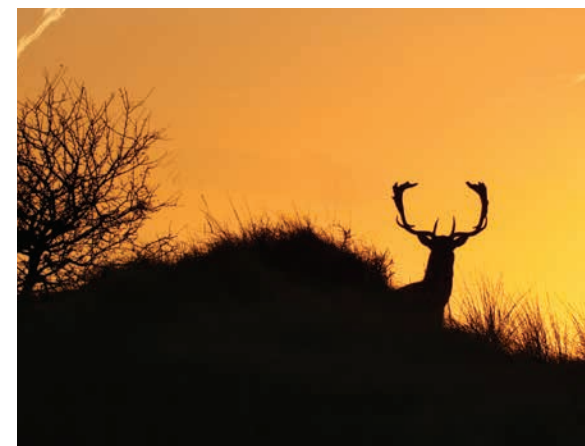
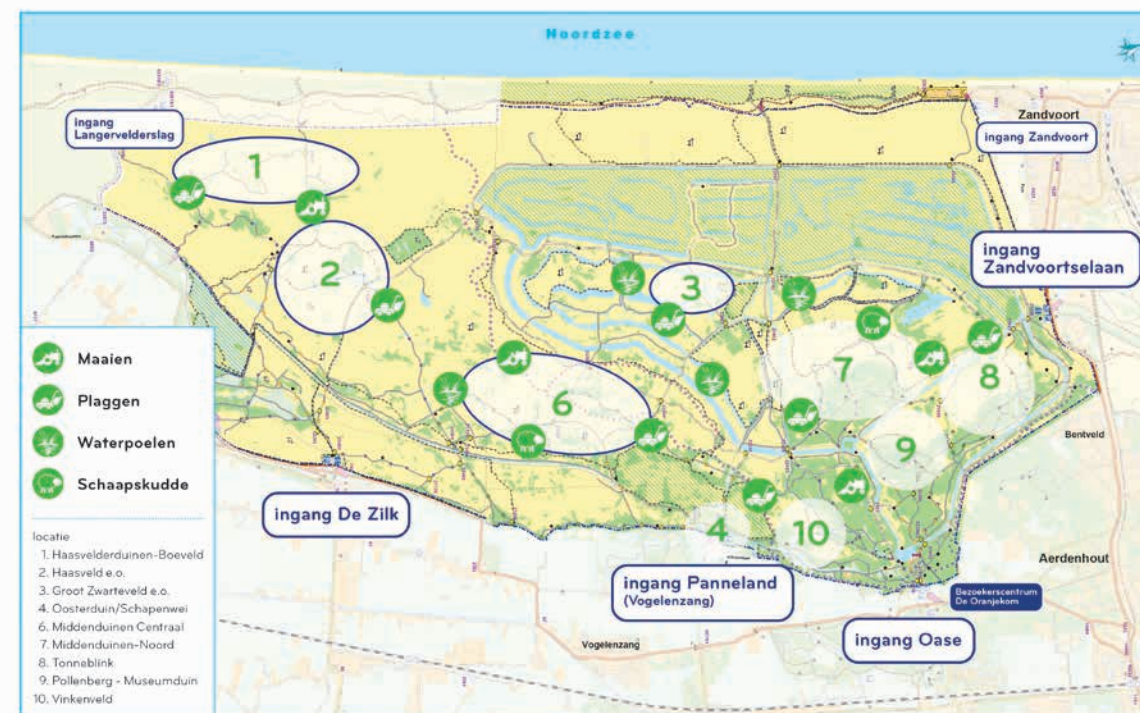
Vanaf eind september gaan we aan de slag bij de Haasvelderduinen-Boeveld, het Haasveld en omgeving en het Middenduin Centraal (kaartje 1, 2 en 6). Ook hier nemen we de duingraslanden onder handen door er te maaien en te plaggen. Daarnaast wordt er gewerkt bij het Noordoostkanaal. Hier ontwikkelen we natuurlijk oevers.

Niet overal wordt gewerkt

We proberen u bij onze werkzaamheden zo weinig mogelijk overlast te verzorgen. U gaat er echter wel iets van merken. Er wordt regelmatig met zware,

grote transportmiddelen over de klinkerwegen gereden. Daarom plaatsen we bij de vier hoofdingangen informatieborden, waarop u precies kunt zien wat de

rijroutes zijn. Als u wilt, kunt u deze tijdens uw wandeling vermijden en alsnog genieten van rust en ruimte. We hopen op uw begrip.

Bronst damherten

Damherten kijken in de duinen is altijd bijzonder. In de herfst komt er een extra dimensie bij: de bronsttijd. Dan laten de mannetjes weer duidelijk van zich horen. U kunt zelf een kijkje nemen, maar blijft u dan wel op afstand, om de bronst niet te verstoren. Of u kunt mee met de boswachter met een excursie (in een busje, beperkt fotograferen). U kunt zich met maximaal twee personen aanmelden vanaf 25 september. Ook zijn er aparte excursies voor kinderen. Meer informatie zie achterzijde.

COLOFON

Struinen is een uitgave van Waternet en wordt op verzoek gratis toegezonden. U kunt zich aanmelden via struinen@waternet.nl

Redactie: Afdelingen Bron & natuurbeheer en Communicatie, Waternet

Artdirectie en ontwerp: Lava.nl (Noortje Boer)

Tekst: Michel Verschoor

Aan deze Struinen werkten mee: Miranda Kok, Gerard Scholten, Peter Olijhoek, Saskia Voolstra

Fotografie: Alwin Slomp, Arie Griffioen, Gerard Scholten, Joop Hilster, Michel Verschoor, Piet Broekhof, Vincent van der Spek, Willem Stuulen

Tips voor de redactie: struinen@waternet.nl
Redactie Struinen
Vogelenzangseweg 21
2114 BA Vogelenzang

16 activiteitenkalender Amsterdamse Waterleidingduinen

Excursies naar
damhertbrons

OKT

ZO 7 / 20	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
DI1/WO2/DI8 DO 24 MA 28	Bronstexcursie damherten (vanaf 16 jr) ☞		ingang Zandvoortselaan	€ 15,-
	Aanmelden vanaf 25 sept, max. 2 pers per aanmelding	18.00		
		17.30		
		16.00		
WO 9	Bronstexcursie damherten voor kinderen (8-12 jr) ☞	18.00	ingang Zandvoortselaan	€ 7,50,-
	Aanmelden vanaf 25 sept, max. 2 pers per aanmelding			
VR 11	Fietsexcursie ☞	13.00	BC De Oranjekom	€ 5,-
ZO 13	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	8.00	ingang Zandvoortselaan	gratis
WO 23	LIFE+ excursie: grote werkzaamheden in het duin ☞	13.00	ingang Oase	gratis
WO 23	Sluipen, kruipen en aan bronstkuilen ruiken ☞	16.00	ingang Panneland	€ 5,-
	Survivaltocht voor kinderen (10-14 jaar)			
ZA 26	Nationale Nacht van de Nacht ☞	19.30	ingang De Zilk	€ 10,-
	Goede conditie vereist (vanaf 12 jaar)			

NOV

ZA 2	Landelijke Natuurwerkdag: zelf werken in het duin ☞	10.00	Pannenkoekenhuis de Oase	gratis
	Aanmelden via www.natuurwerkdag.nl			
ZA 2	Workshop natuurfotografie voor beginners (vanaf 16 jr) ☞	7.45	BC De Oranjekom	€ 10,-
ZO 4 / 17	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
WO 6 / 20	LIFE+ excursie: grote werkzaamheden in het duin ☞	13.00	ingang Oase	gratis
ZA 9	Paddenstoelenexcursie ☞	13.30	BC De Oranjekom	gratis
ZO 10	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	8.00	ingang Panneland	gratis

DEC

ZO 1 / 15	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
WO 4 / 11	LIFE+ excursie: grote werkzaamheden in het duin ☞	13.00	ingang Oase	gratis
ZO 8	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	8.30	ingang De Zilk	gratis
ZO 22	Kerstmarkt		BC De Oranjekom	gratis
ZA 28	Bunkers, botten en bibberen ☞	15.00	ingang Zandvoortselaan	€ 5,-
	Voor kinderen van 8 t/m 12 jaar			

BC Bezoekerscentrum ☞ Bij deze excursie is aanmelden nodig en geldt een maximum aantal deelnemers ☞ toegangskaartje altijd verplicht

Bezoekerscentrum De Oranjekom

1e Leyweg 6 (ingang Oase)
2114 BH Vogelenzang
Telefoon: 020 - 608 75 95
Dinsdag t/m zondag 10.00 – 17.00 uur
En op alle feestdagen

Aanmelden excursies

Vanaf een maand van te voren bij het bezoekerscentrum. Excursies duren ongeveer twee uur. Voor de fietsexcursie is een goede conditie vereist. Graag tijdig afmelden als u niet mee kunt. Meer informatie vindt u op www.waternet.nl/awd

Over Waternet

Waternet houdt zich als eerste organisatie in Nederland bezig met de hele cyclus van water: het schoonmaken en aanvoeren van drinkwater, afvoeren van afvalwater en het onderhouden van dijken en waterkeringen.